

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування
Комунального закладу Сумської обласної ради –
Хоружівський центр соціально-психологічної реабілітації дітей області
01 серпня 2024 року

місто Суми, 2024 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 01.08.2024 групою НПМ здійснено відвідування комунального закладу Сумської обласної ради – Хоружівський центр соціально-психологічної реабілітації дітей області (далі – заклад, Центр).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Бурка Олександр Володимирович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Драга Антоніна Олександрівна, експерт проєкту «Зміцнення інституційної спроможності системи захисту прав дитини шляхом проведення моніторингу ситуації з дітьми» у Сумській області;

Єжжун Марина Вікторівна, представник громадської організації.

Заклад розташований за адресою: вул. Центральна, 8, с. Хоружівка, Роменський район, Сумська область, 42130.

Директор Центру – Миколаєнко Валентина Григорівна.

Заклад розрахований на перебування 50 вихованців.

На момент відвідування в Центрі перебувала 31 дитина, троє з яких знаходилися на стаціонарному лікуванні в Комунальному некомерційному підприємстві «Недригайлівська лікарня» Недригайлівської селищної ради Сумської області.

Попереднє відвідування закладу групою НПМ здійснювалося 21.06.2023. За результатами попереднього відвідування НПМ вносились пропозиції керівництву Центру:

1. Систематично контролювати строки зберігання продуктів харчування.

2. Забезпечити належне ведення медичної документації дітей відповідно до вимог Наказу Міністерства охорони здоров'я України від 28.09.2006 № 3297/645 «Про затвердження Порядку медичного обслуговування дітей у притулках для неповнолітніх служби у справах неповнолітніх, центрах соціально-психологічної реабілітації дітей та схеми обстеження їх у лікувально-профілактичних закладах».

Під час відвідування закладу встановлено, що надані рекомендації виконані частково.

Територія закладу не огорожена, облаштована ігровим майданчиком (фото 4, 5). У закладі є гаряча вода, температура повітря у житлових кімнатах у межах допустимих норм.

Центр є закладом соціального захисту і діє на підставі Положення від 19.07.2019, погодженого начальником служби у справах дітей Сумської обласної державної адміністрації. Центр створено для тривалого (стаціонарного) або денного перебування дітей віком від 3 до 18 років, які опинилися у складних життєвих обставинах, надання їм комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової та інших видів допомоги.

Відповідно до Положення основними завданнями Центру є: здійснення соціального захисту дітей, прийнятих до центру; надання дітям комплексу соціальних послуг; проведення соціально-педагогічної корекції з урахуванням індивідуальних потреб кожної дитини; сприяння повернення дитини до біологічної родини; забезпечення реалізації права на освіту; надання комплексної медичної допомоги; надання психологічної та інших видів допомоги батькам.

Зарахування дітей до Центру здійснюється згідно наказу директора за направленням служби у справах дітей Сумської обласної державної адміністрації.

Групи формуються відповідно до віку, за принципом родинності, характером та ступенем соціально-психологічної дезадаптації. До зазначених груп зараховується не більше 10 дітей.

Співпраця зі службами у справах дітей, в яких діти перебувають на первинному обліку, здійснюється шляхом листування. Центр при отриманні відповідного запиту від служби у справах дітей направляє висновки про стан здоров'я, фізичний та розумовий розвиток дитини, витяг з історії розвитку дитини, характеристики.

На виконання передбачених Положенням основних завдань у Центрі згідно структури та штатного розпису, який розроблений відповідно до примірних штатних нормативів, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 07.08.2017 № 1268, організовано роботу 54,5 штатних одиниць. Фактично працює 47 осіб, з них чисельність адміністративно-господарського персоналу становить 31 працівник, основного виховного персоналу – 16 працівників. Вакантними є посади: юрист – 1 посада, психолог – 1 посада, музичний керівник – 1 посада.

Відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 05.04.2024 № 582 заклад має ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальностями: сімейна медицина, педіатрія та сестринська справа.

Медичний супровід підопічних відповідно до штатного розпису на 2024 рік здійснює 1 лікар-педіатр, 4 медичних сестри та 1 медична сестра з дієтичного харчування.

У Центрі наявний медичний кабінет, який облаштований згідно санітарних норм. Наявний ізолятор для короткочасного перебування хворих дітей. Медичний блок обладнаний та забезпечений медикаментами та препаратами невідкладної

допомоги.

Діти забезпечені п'ятиразовим харчуванням.(фото 10). Меню розробляється медичною сестрою з дієтичного харчування, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 № 305 «Про затвердження норм та Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах, оздоровлення та відпочинку» (далі – Порядок організації харчування). Наявне перспективне чотириразове меню на літній період 2024 року. Меню на день є у вільному доступі (фото 11). В раціоні присутні риба, м'ясо, молочні продукти, фрукти та овочі. Питний режим забезпечено наявністю джерельної води на першому поверсі та в їдальні.

Право на освіту реалізується шляхом зарахування дітей до Хоружівського ліцею Недригайлівської селищної ради, який розташований на відстані 100 метрів від корпусу Центру. На момент відвідування закладу групою НППМ діти перебували на літніх канікулах. Дошкільна група навчається в закладі за програмою дитячого садка. Заняття проводять вихователі, фахівці з дошкільного навчання.

Під час відвідування з'ясовано, що індивідуальні плани соціального захисту для зазначеної категорії дітей переглядаються, а особові справи вихованців відповідають вимогам законодавства.

В умовах воєнного стану та аварійних відключень електропостачання Центром проведено роботу щодо забезпечення безперебійної роботи закладу: створено запас продуктів харчування, у користуванні є два генератори та акумуляторна батарея, отримані в якості благодійної допомоги.

У Центрі наявне найпростіше укриття, обладнане на цокольному поверсі закладу у колишньому приміщенні спортзалу та роздягальні (фото 18). Укриття обладнане системами опалення, механічної вентиляції, каналізації, двома туалетами та двома душовими кабінами, а також двома кондиціонерами. Для забезпечення перебування вихованців у нічний час приміщення укриття розділено за віковими групами та статтю.

На момент відвідування в укритті відсутній запас питної води та їжі.

Групою НППМ проведено особисте конфіденційне спілкування із 12 учнями та сімома працівниками закладу. За результатами опитування скарг від вихованців на жорстоке, або таке, що принижує гідність, поводження з боку персоналу закладу не надходило.

До програм підготовки персоналу внесено та періодично проводяться заняття з питань дотримання прав людини, заборони катувань та інших видів неналежного поводження

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на охорону здоров'я та медичне забезпечення (стаття 49 Конституції України, стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 24

Конвенції ООН про права дитини, стаття 23 Закону України «Про лікарські засоби»)

1. У закладі не функціонує карантинна група, що суперечить вимогам пункту 9 Типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України 28.01.2004 № 87 (далі – Типове положення), згідно якого до влаштування в групу тривалого (стаціонарного) перебування діти перебувають у карантинній групі. Такі ж вимоги закріплені і в пункті 3.2. Положення Центру. Проте, під час відвідування встановлено, що двоє новоприбулих дітей, які зараховані до закладу 20.07.2024 та 24.07.2024, без поміщення їх до карантинної групи були влаштовані у групи тривалого (стаціонарного) перебування, де вони і перебували на момент відвідування групи НПМ.

2. У аптечній шафі медичного кабінету Центру виявлено лікарські засоби, термін придатності яких закінчився (свічки «Панадол», антибактеріальний та антивірусний гель) і які відповідно до статті 23 Закону України «Про лікарські засоби» підлягають утилізації та знищенню (фото 14, 15).

3. Під час відвідування встановлено, що діти з особливими дієтичними потребами не забезпечуються дієтичним харчуванням. Так, у ході вибіркового огляду медичних карток було встановлено, що вихованцю Б., 2014 року народження, призначене дієтичне харчування (стіл № 5). Проте, ні медичним персоналом, ні працівниками харчоблоку не надано підтвердження про забезпечення дитини дієтичним харчуванням, що є порушенням пункту 18 Типового положення та пунктів 10 і 39 Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 року № 305 (далі – Порядок організації харчування).

Порушення права не бути підданим катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (стаття 28 Конституції України, стаття 37 Конвенції ООН про права дитини, стаття 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання).

4. При перевірці посадових інструкцій працівників закладу встановлено, що до посадових інструкцій вихователя, помічника вихователя та чергового з режиму не внесено пункт про заборону катувань, що є порушенням вимог статті 37 Конвенції ООН про права дитини та статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Порушення права на ефективні засоби юридичного захисту (стаття 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 40, 57, 59 Конституції України, стаття 3 Закону України «Про охорону дитинства»)

5. На інформаційних стендах у приміщеннях Центру (фото 16) відсутня інформація в доступній для дітей формі про їхні права і обов'язки, про національну гарячу лінію для дітей, центрів з надання безоплатної правової допомоги, адреси та телефони посадових осіб (зокрема, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини) та гарячих ліній, на які вони можуть звертатись у разі порушення їхніх прав та інтересів.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (статті 3, 27 Конвенції ООН про права дитини, стаття 48 Конституції України, стаття 8 Закону України «Про охорону дитинства», стаття 37 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»)

6. У приміщенні харчоблоку Центру виявлено продукти харчування (сухі сніданки «Несквік»), термін придатності яких закінчився (фото 13), що суперечить вимогам пункту 6 частини другої статті 37 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

7. Відсутні добові проби страв раціону сніданку за 01.08.2024, що суперечить вимогам пункту 30 Порядку організації харчування.

8. У холодильниках харчоблоку не дотримуються вимоги щодо товарного сусідства продуктів харчування, продукти зберігаються у негерметичній упаковці, частково відсутнє маркування, внутрішні поверхні холодильників та морозильних камер мають забруднення (фото 12), що є порушенням гігієнічних вимог до харчових продуктів, передбачених статтею 49 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

Порушення права на соціальний захист та на виховання в сім'ї (стаття 46 Конституції України, стаття 9 Конвенції ООН про права дитини).

9. Під час відвідування було з'ясовано, що 9 дітей перебувають у закладі із перевищенням встановленого законодавством строку. Так, відповідно до пункту 17 Типового положення дитина може перебувати у центрі протягом часу, необхідного для її реабілітації, але не більше ніж 9 місяців у разі стаціонарного перебування. Варто відзначити, що центром здійснюється листування зі службами у справах дітей щодо забезпечення найкращих інтересів вихованців закладу, зокрема оформлення пакету позовних документів стосовно батьків, які не виконують батьківських обов'язків. Однак, робота служб у справах дітей щодо повернення дітей у біологічні сім'ї чи влаштування до сімейних форм виховання організована на неналежному рівні, що призводить до перевищення встановлених

законодавством термінів перебування дітей у центрах соціально-психологічної реабілітації.

Порушення прав осіб з інвалідністю (статті 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, статті 21 Конституції України)

10. Перша та остання сходинки сходових маршів або поручні сходів, якими здійснюється переміщення вихованців, персоналу та відвідувачів закладу між поверхами, не мають контрастного забарвлення або маркування (фото 17), що не відповідає вимогам пункту 6.3.1.4 Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення».

Інші порушення.

11. Вивченням особових справ дітей встановлено відсутність особових справ на двох новоприбулих дітей (П., 2020 року народження, та П., 2007 року народження), зарахованих до групи тривалого (стаціонарного) перебування 20.07.2024 та 24.07.2024, що не відповідає вимогам пункту 15 Типового положення.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Службі у справах дітей Сумської обласної державної адміністрації:

1. Вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав вихованців закладу, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності комунального закладу Сумської обласної ради – Хоружівський центр соціально-психологічної реабілітації дітей області.

2. Активізувати діяльність служб у справах дітей у територіальних громадах, з яких походять діти, що перебувають у закладі понад встановлений термін, з метою влаштування дітей у сімейні форми виховання або повернення їх у біологічні родини.

Комунальному закладу Сумської обласної ради – Хоружівський центр соціально-психологічної реабілітації дітей області:

1. Облаштувати та забезпечити належне функціонування у закладі карантинної групи для розміщення новоприбулих дітей.

2. Утилізувати лікарські засоби, термін придатності яких закінчився, а також не допускати використання таких засобів у діяльності медичного кабінету.

3. Забезпечити харчування дітей з особливими дієтичними потребами відповідно рекомендацій лікаря.

4. Внести до посадових інструкцій персоналу пункт про заборону катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження.

5. Розмістити на інформаційних стендах у приміщеннях Центру в доступній для дітей формі інформацію про їхні права і обов'язки, про Національну Дитячу

«гарячу лінію», центри з надання безоплатної правової допомоги, адреси та телефони посадових осіб та гарячих ліній, на які вони можуть звертатись у разі порушення їх прав та інтересів.

6. Не допускати зберігання та використання продуктів харчування та готових страв, термін придатності яких закінчився.

7. Забезпечити відібрання та зберігання добових проб кожної страви відповідно до вимог Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 року № 305.

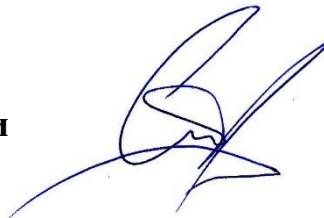
8. Забезпечити дотримання гігієнічних вимог до харчових продуктів у діяльності харчоблоку Центру.

9. Здійснити контрастне маркування перших та останніх сходинок сходових маршів або поручнів сходів у відповідності до вимог Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення».

10. Забезпечити формування особової справи на кожну дитину, зараховану до закладу.

Додаток: фотоматеріали на 3 арк. в 1 прим.

**Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини**

Олександр Бурка

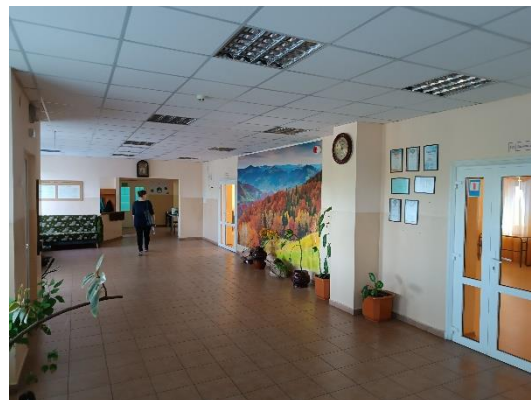
Фотоматеріали**Фото 1****Фото 2****Фото 3****Фото 4****Фото 5****Фото 6**

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

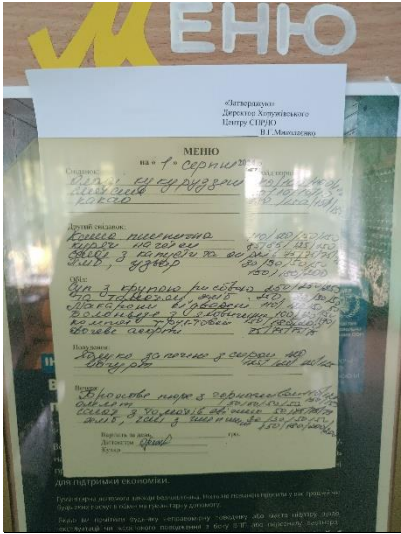

Фото 12

Фото 13

Фото 14

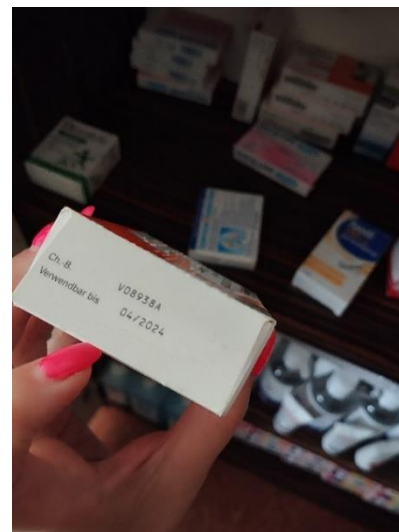

Фото 15

Фото 16

Фото 17

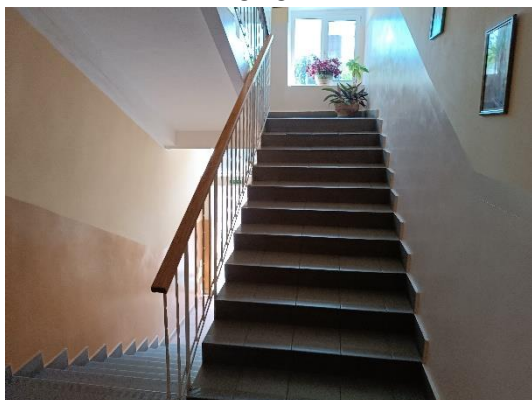

Фото 18

